

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 10 grudnia 2010 r. Sąd Rejonowy w Skierniewicach stwierdził, że spadek po J. M. zmarłym dnia 6 kwietnia 2009 r. w S., ostatnio zamieszkałym w M. na podstawie ustawy nabyli jego synowie B. M. i M. M. (1) po 1/2 części każdy z nich oraz orzekł o kosztach postępowania.

Sąd Rejonowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych:

J. M. zmarł dnia 6 kwietnia 2009 r. w S., a ostatnio stale zamieszkiwał w M.. W chwili śmierci był wdowcem. Miał dwóch synów: B. M. i M. M. (1). Innych dzieci spadkodawca nie posiadał. Nie pozostawił testamentu. B. M. nie odrzucił spadku po nim, nikt nie zrzekł się po nim dziedziczenia ani nie został uznany za niegodnego dziedziczenia po nim. W dniu 28 maja 2010 r. M. M. (1) złożył oświadczenie o odrzuceniu spadku po J. M..

Nakazem zapłaty z dnia 2 grudnia 2002 r. wydanym przez Sąd Rejonowy w Skierniewicach w sprawie I Nc 91/02 nakazano spadkodawcy, aby zapłacił na rzecz J. D. kwotę 13.702,24 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 4 października 2002 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 4.305,10 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Na podstawie tego nakazu zapłaty wnioskodawca wszczął postępowanie egzekucyjne, które zostało zawieszona z uwagi na śmierć J. M.. Żadne należności wynikające z tego nakazu zapłaty nie zostały wyegzekwowane do marca 2010 r.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy wskazał, że wierzyciel spadkodawcy jest osobą legitymowaną do złożenia wniosku

o stwierdzenie nabycia praw do spadku po dłużniku, gdyż posiada w tym interes prawny. J. M. był wdowcem i pozostawił po sobie synów B. M. i M. M. (1). To oni, stosownie do przytoczonych powyżej przepisów, są powołani w częściach równych, czyli po 1/2, do spadku po nim. M. M. (1) złożył wprawdzie oświadczenie o odrzuceniu spadku, jednak uczynił to dopiero

w dniu 28 maja 2010 r., czyli z ponad półrocznym uchybieniem ustawowemu terminowi sześciu miesięcy przewidzianemu dla złożenia takiego oświadczenia, a termin ten liczony jest od daty, w której spadkobierca ustawy dowiedział się o śmierci spadkodawcy. Brak oświadczenia we wskazanym terminie poczytuje się tymczasem, zgodnie z art. 1015 k.c., za jednoznaczny z prostym przyjęciem spadku, zaś samo oświadczenie złożone po tym terminie nie wywołuje zamierzonego skutku, jakim stosownie do treści art. 1020 k.c. jest wyłączenie od dziedziczenia spadkobiercy, który spadek odrzucił; w tym przypadku spadkobiercą tym jest M. M. (1).

Wobec powyższego Sąd Rejonowy stwierdził, że spadek po J. M. nabyli na mocy ustawy – w udziałach wyrażających się ułamkami po 1/2 – synowie: B. M. i M. M. (1).

Apelację od powyższego postanowienia złożył uczestnik M. M. (1). Zaskarżył postanowienie w całości zarzucając rozstrzygnięciu:

- 1) naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 1015 § 1 k.c. poprzez nieprzyjęcie, że uczestnik postępowania skutecznie w terminie odrzucił spadek;
- 2) naruszenie przepisów postępowania mającego znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, tj. art. 640 § 1 k.p.c. poprzez nieuznanie, że wnioskodawca w formie prawem przepisany złożył w sądzie w dniu 29 września 2009 r. oświadczenie woli o odrzuceniu spadku;
- 3) w konsekwencji powyższego oparcie postępowania na błędnych ustaleniach stanu faktycznego sprawy.

Mając na uwadze powyższe zarzuty, skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia w ten sposób, że spadek w całości po J. M. zmarłym dnia 6 kwietnia 2009 r. w S. na podstawie ustawy w całości nabył B. M..

Postanowieniem z dnia 8 listopada 2011 roku Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił apelację. Orzeczenie to zostało uchylone w procedurze skargi nadzwyczajnej, a sprawa przekazana została Sądowi Okręgowemu w Łodzi do ponownego rozpoznania.

W toku ponownego rozpoznania sprawy w postępowaniu apelacyjnej zmarł skarżący M. M. (1). Postępowanie apelacyjne zostało podjęte z udziałem A. M. jako następcy prawnego M. M. (1). A. M. podtrzymał apelację.

Sąd Okręgowy ustalił dodatkowo:

M. M. (1) pismem z dnia 30 września 2009 r. skierowanym do Sądu Rejonowego w Skierniewicach oświadczył, że odrzuca spadek po J. M., zmarłym w dniu 6 kwietnia 2009 r. (dowód - oświadczenie – k. 2 - 3 akt załączonych I Ns 190/10).

Postanowieniem z dnia 16 października 2009 r. Sąd Rejonowy w S. oddalił wniosek o odebranie oświadczenia w przedmiocie odrzucenia spadku po J. M., gdyż termin do złożenia tego oświadczenia upłynął 6 października 2009 r. (dowód - postanowienie – k. 11 akt załączonych sprawy I Ns 190/10)

Na skutek apelacji od postanowienia z dnia 16 października 2009 r. Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 16 marca 2010 r., sygn. akt III Ca 96/10 uchylił zaskarżone postanowienie. W uzasadnieniu wskazał, że w postępowaniu dotyczącym przyjęcia lub odrzucenia spadku sąd nie wydaje żadnego postanowienia co do istoty sprawy, ani innego orzeczenia kończącego postępowanie, sprawa jest zakończona z chwilą dokonania czynności (dowód - postanowienie z uzasadnieniem – k. 28 - 34 załączonych akt I Ns 190/10).

Na rozprawie przed Sądem Rejonowym w dniu 28 maja 2010 r. M. M. (1) oświadczył, że odrzuca spadek po J. M. (dowód - protokół rozprawy – k. 40 załączonych akt I Ns 190/10).

Postanowieniem z dnia 2 września 2010 roku Sąd Rejonowy w S. zezwolił M. M. (1) i M. M. (2) na odrzucenie w imieniu małoletniego A. M. spadku po J. M.. Na tej podstawie rodzice małoletniego i bezdzietnego A. M. złożyli oświadczenie o odrzuceniu spadku w imieniu syna (dowód – protokół rozprawy k. 20 załączonych akt I Ns 264/10).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się zasadna.

Uznając ustalenia faktyczne poczynione w postępowaniu pierwszoinstancyjnym za prawidłowe, Sąd Okręgowy w pełni je podziela i przyjmuje za własne z uzupełnieniami, które zaprezentowano powyżej.

W apelacji trafnie podniesiono, że M. M. (1) skutecznie odrzucił spadek po J. M.. Zgodnie z art. 1015 § 1 k.c. oświadczenie

o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania. Z art. 1018 § 3 k.c. wynika, że oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku składa się przed sądem lub przed notariuszem.

W niniejszej sprawie skarżący w terminie sześciu miesięcy od dnia, w którym dowiedział się o tytule swego powołania złożył w sądzie wniosek o przyjęcie od niego oświadczenia o odrzuceniu spadku. W ten sposób omawiany sześciomiesięczny termin został dotrzymany. Samo złożenie w terminie z art. 1015 § 1 k.c. wniosku o przyjęciu lub odrzuceniu spadku w ramach procedury o stwierdzenie nabycia spadku oznacza dotrzymanie terminu, nawet jeśli odebranie oświadczenia miało nastąpić po jego upływie (tak, słusznie Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 8 marca 2017 r., IV CZ 128/16, L.). Wniosek taki wynika z art. 640 § 2 k.p.c., który wprowadzie wprost dotyczy postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, ale istota tego rozwiązania obejmuje także sytuację z przedmiotowej sprawy, gdzie wniosek o przyjęcie oświadczenia o odrzuceniu spadku procedowano oddzielnie,

z tym że na użytek sprawy spadkowej.

Skuteczne odrzucenie spadku przez M. M. (1) oznaczało, że do spadku mógł dojść jego syn – A. M. (931 § 2 k.c. w zw. z art. 1020 k.c.). Skoro jednak i on spadek odrzucił, będąc osobą bezdzietną, jedynym spadkobiercą został drugi syn spadkodawcy - B. M. (art. 931 § 1 k.c. w zw. z art. 1020 k.c.).

Podkreślenia wymaga okoliczność, że w sprawie nie ustalono istnienia testamentu spadkodawcy. Uczestnik B. M. podnosił, że być może jego ojciec sporządził testament, ale poprzestał na twierdzeniach, nie przedstawił na tę okoliczność jakichkolwiek dowodów. Sąd odwoławczy nie dysponował żadnymi możliwościami działania w tym zakresie z urzędu (art. 670 § 1 k.p.c. i art. 232 zd. II k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.), gdyż w ramach badania okoliczności sprawy zabrakło danych świadczących o tym, że testament rzeczywiście sporządzono. Nie było też powodów do zawieszenia postępowania apelacyjnego, gdyż nie zaistniała żadna z sytuacji uregulowanych w art. 173 – 178 k.p.c.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy uwzględnił apelację na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i orzekł jak w punkcie I. sentencji.

Sąd Okręgowy ustalił, że uczestnicy ponoszą koszty postępowania apelacyjnego zgodnie ze swoim udziałem w sprawie, uznając, że byli w tym samym stopniu zainteresowani jego wynikiem i brak było podstaw do odstąpienia od ogólnej zasady orzekania o kosztach postępowania nieprocesowego wyrażonej w art. 520 § 1 k.p.c.